УДК: 657.313:631.162

Павлік І.Є.
аспірантка кафедри обліку і аудиту
Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, Україна
Науковий керівник: ***Швець В.Є.***
к.е.н., доцент, професор кафедри обліку та аудиту
Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Підсистема економічного аналізу відіграє важливу роль в рамках функціонування обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання (ОАС СГ) [1], зокрема аграрного сектору національної економіки. З одного боку, вона залежна та отримує економічну облікову інформацію, яка використовується підчас її аналізування, з іншого – репрезентує результати аналізу, в підсумку на основі якої управлінський персонал приймає поточні та перспективні рішення щодо діяльності підприємства та подальшого розвитку бізнесу.

Теоретичні та практичні проблеми організації економічного аналізу на підприємстві досліджувались у працях таких науковців: І. Д. Лазаришина, Г. І. Кіндрацька, М. К. Пархомець, П. Р. Пуцентейло, М. Г. Чумаченко, В. Є. Швець, А. Д. Шеремет, С. І. Шкарабан, Р. К. Шурпенкова, С. С. Черниш та ін. Однак, на нашу думку, у цих працях недостатньо приділено уваги підприємствам аграрного сектору.

В економічній літературі висловлюється позиція про те, що аналітична система забезпечує кількісну та якісну оцінку змін, що відбуваються в керованому об'єкті. Вона дозволяє вчасно побачити тенденції розвитку як небажаних, так і прогресивних господарських фактів явищ. На основі різних методик аналізу розробляються варіанти управлінських рішень, які дозволяють створити умови для прогресивного сталого розвитку [2; 3; 4]. Визначальне місце в рамках функціонування обліково-аналітичної системи суб'єкта господарювання аграрного сектору відводить процесу організації підсистеми економічного аналізу. Від цього залежить бюджет витрат на функціонування підсистеми, повнота охоплення нею всіх необхідних завдань, напрямів і видів діяльності підприємства, функціональних сфер, операційних та стратегічних питань і врешті-решт, загальна ефективність та функціональність роботи з економічного аналізу.

Серед дослідників, П.Р. Пуцентейло наприклад, пропонує виділяти три основні моменти організації економічного аналізу: 1) організація аналітичного процесу – визначення складу і послідовності виконання аналітичної роботи та її регламентація на підприємстві; 2) організація праці фахівців, що виконують аналітичну роботу – система заходів, які забезпечують раціональне використання

управлінського персоналу, котрий виконує аналітичні функції; 3) організація управління аналітичною роботою – комплекс заходів, спрямованих на створення, впровадження та удосконалення системи управління аналітичної роботи на підприємстві [5, с.171]. Зауважимо, що на сьогодні, в теорії і практиці економічного аналізу прийнято вести частіше мову про два види організаційних систем економічного аналізу: центалізована і децентралізована. За централізованої системи на підприємстві спеціально створюється відповідна структура, яка безпосередньо спеціалізується на виконанні завдань економічного аналізу. При децентралізованій системі завдання і функції економічного аналізу виконуються на рівні структурних підрозділів підприємства, які при цьому спеціалізуються на інших (не аналітичних) функціональних сферах.

Проте, обрання одного із двох вказаних видів організаційної структури, на наш погляд, видається надто обмеженим і спрощеним і не відповідає сучасній варіативності різних суб'єктів господарювання, видів та типів підприємств аграрного сектору економіки, об'єктивно потребує розвитку і доповнення. Передовсім потрібно вести мову про недоліки цих форм для окремих суб'єктів аграрного бізнесу. До прикладу, на сьогодні в аграрній сфері економіки України функціонує велика чисельність абсолютно різних підприємств як за розмірами (понад 3 тис. підприємств з площею сільськогосподарських угідь до 5 га близько 5 тис. підприємств з площею сільськогосподарських угідь більше 1000 га, понад 50 тис. підприємств сільського, лісового та рибного господарства, близько 26,5 тис. фізичних осіб – підприємців представників цього виду економічної діяльності [6, с. 19, 30], так і за організаційними формами (понад 45 тис. фермерських господарств, 996 сільськогосподарських виробничих кооперативів, 1073 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів [7, с. 245 - 246].

Ми вважаємо, що ключовою ознакою під час обрання форми системи організації економічного аналізу у суб'єктів аграрного сектору має слугувати розмір бізнесу. Хоча специфіка його організації, політика функціонування і розвитку, місце в системі аграрного виробництва та аграрного ринку також мають враховуватися. Нами пропонується виокремлювати три підходи до організації підсистеми економічного аналізу, а саме:

1) комплексна централізована система;
2) матрична децентралізована система;
3) договірно-експертна система.

Для суб'єктів великого аграрного бізнесу (великі агрохолдинги, великі аграрні та сільськогосподарські підприємства, локальні інтегровані структури, системи сільськогосподарської кооперації, ін. великі форми організації аграрного бізнесу) найбільш доречно формувати *комплексну централізовану підсистему* економічного аналізу. За такого підходу створюється посада заступника генерального директора з питань економічного аналізу та стратегічного розвитку бізнесу або ці завдання і функції делегуються на одного з існуючих заступників генерального керівника. В підпорядкування такій штатній одиниці створюється (реорганізується діючий

планово-аналітичний, фінансовий, економічний чи ін. відділ) відділ економічного аналізу, що повністю відповідальний за весь комплекс робіт з економічного аналізу на підприємстві. Організаційно та функціонально підсистема економічного аналізу замикається в рамках відділу.

Для аграрних суб'єктів господарювання середнього розміру (середні аграрні підприємства та суб'єкти господарювання, виробничі та обслуговуючі кооперативи, середні за розмірами господарські товариства аграрного бізнесу найбільш прийнятним є обрання *матричної децентралізованої системи*, коли створення відокремленого підрозділу недоцільне з фінансово-економічної та ресурсної точки зору (через порівняно невеликі масштаби господарювання і, відповідно, обмеженість функціональних та бізнес-технологічних процесів).

Його функції та завдання можуть бути делегованими існуючим структурним підрозділам. Наприклад, з фінансового аналізу – фінансовому департаменту та департаменту обліку, економічного аналізу – комерційному директору, аналізу продукції та ринків – департаменту маркетингу, аналізу показників з праці – кадровому департаменту і т. д.

Слабким місцем такого підходу є розпорошеність напрямів та складових економічного аналізу на підприємстві. Відтак, актуалізується потреба в координації роботи як в середині підприємства, так і відносно зовнішньої компоненти економічного аналізу та формування спільних висновків за результатами аналізу різних структурних підрозділів підприємства, бізнес-партнерів, учасників системи вертикальної інтеграції.

Суб'єкти малого аграрного бізнесу (дрібні фермерські господарства, фізичні особи – підприємці, домашні господарства населення, малі приватні сільськогосподарські підприємства) володіють ще меншими фінансово-ресурсними можливостями відносно створення і впровадження як підсистем економічного аналізу, так і обліково-аналітичних систем в цілому. Більше того, особливості структури їх персоналу (переважання керівників та робітників і практично повна відсутність фахівців та службовців) не передбачають наявності у штаті висококваліфікованих економістів чи фінансистів – аналітиків, на яких можна було б у повній мірі покласти такі функції та завдання. Відповідно, для представників цього сектору аграрного бізнесу найбільш прийнятною формою організації економічного аналізу залишається договірно-експертна. За такого підходу на підприємстві не створюється спеціальний підрозділ, відповідальний за реалізацію завдань економічного аналізу, а більшість відповідної роботи в цій сфері делегується зовнішнім фахівцям та експертам. За рахунок цього підприємство періодично отримує якісні аналітичні звіти одночасно економлячи ресурс на постійному утриманні штату як правило високооплачуваних фахівців.

На нашу думку, мають право на існування й різного роду змішані та комбіновані варіанти підходів до організації підсистеми економічного аналізу ОАС СГ, а також та чи інша форма може змінюватися в процесі розвитку та модернізації бізнесу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Швець В. Теоретико-методологічні основи формування обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання в Україні. Збірник наук.праць ЛНУ ім. І. Франка: Формування ринкової економіки в Україні. Вип. 37. Частина 2. Львів. ЛНУ ім. І. Франка, 2017. С. 246-252.
2. Гуменюк О.О. Удосконалення бухгалтерської фінансової звітності відповідно до потреб економічного аналізу. Інноваційна економіка. 2011. № 4 (18). С. 113-115.
3. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник. Київ: Знання. 2011. 630 с.
4. Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. Учебник. 3-е изд. Москва: ИНФРА-М. 2011. 352 с.
5. Пуцентейло П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. Сталий розвиток економіки. № 1. 2015. С. 168 – 174.
6. Діяльність суб'єктів господарювання у 2017 р. Статистичний збірник. К.: Держслужба статистики України, 2018. 139 с.
7. Статистичний щорічник України за 2017 р. Статистичний щорічник. К.: Держслужба статистики України, 2018. 541 с.

УДК 332

Потокі Г.Ф.
викладач кафедри обліку і аудиту
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, м. Берегове, Україна

ФІНАНСОВО-ПОДАТКОВА СТРАТЕГІЯ СИСТЕМИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В КОНТЕКСТІ МІКРОПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТСЬКОГО ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ

Закарпаття в межах України є особливим регіоном щодо економічного, соціального, природно-географічного та етнічного плану. Минуле життя краю (історичні особливості формування), роль економічного становища в суспільстві (периферійне значення), постійні міграційні явища та фактори, що впливали на розвиток приватного сектора (рушії підприємницького духу, наслідки агресивної координації, хаотична економічна політика) – ці чинники зумовили значний трансформаційний вплив відносно сучасного соціально-економічного розвитку Закарпаття, зокрема його підприємницького середовища. Особливо це стосується населення, яке проживає, здійснює підприємницьку діяльність та розвиває мікробізнес у прикордонному регіоні.

Проаналізовано частину підприємницької сфери в контексті Закарпаття, зокрема здійснено оцінку мікропідприємств сільської місцевості, які розташовані біля західного кордону України, тих сільськогосподарських виробників, самозайнятих осіб, які стали суб'єктами підприємницької діяльності у зв'язку із